Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Margaliç Doğumlu Devlet Memurları

Statesmen Born in Margaliç According to Sicill-i Ahvâl Registers

Merve BUNARBAŞI*

Öz

Günümüzde Yunanistan sınırları içinde bulunan Margaliç, tarih boyunca Adriyatik kıyısındaki stratejik konumu nedeniyle bölgedeki askeri ve ticari hareketliliğin kesişme alanı olmuştur. Bu durum, taşradaki potansiyelin merkez bürokrasisine taşınmasını tetiklemiş ve Margaliç'i, Osmanlı Devleti'nin son dönem modernleşme hamlelerinde İstanbul'a nitelikli insan kaynağı sağlayan önemli bir idari merkez haline getirmiştir. Sultan II. Abdülhamid döneminde kurulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu, sıradan memurlardan üst düzey yöneticilere kadar tüm Osmanlı bürokrasisini ve kariyer basamaklarını insan unsur üzerinden inceleme fırsatı sunmaktadır.

Bu çalışmada, Sicill-i Ahvâl Defterleri'nden transkripsiyonu yapılan ve 1836-1888/1889 yılları arasında doğan Margaliçli 11 devlet memuruna ait bilgiler değerlendirilmiştir. Böylece Margaliçli bürokratların Osmanlı idari yapısındaki konumları ve üstlendikleri roller somut verilerle aydınlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Margaliç, devlet memuru, Sicill-i Ahvâl Defterleri.

Abstract

Margaliç, which today lies within the borders of Greece, historically served as a hub for military and commercial activities in the region due to its strategic location on the Adriatic coast. This situation triggered the transfer of regional potential into the central bureaucracy, transforming Margaliç into an important administrative centre that supplied Istanbul with a qualified workforce during the Ottoman Empire's late-period modernisation efforts. The Sicill-i Ahvâl Commission, established during the reign of Sultan Abdülhamid II, provides an opportunity to examine the entire Ottoman bureaucracy -from ordinary civil servants to high-ranking officials- and their career pathways through the lens of the human element.

In this study, data extracted from the Sicill-i Ahvâl Registers concerning 11 state officials born in Margaliç between 1836 and 1888-1889 have been evaluated. Thus, the integration processes of bureaucrats from Margaliç into the Ottoman administrative structure and the roles they assumed have been illuminated through concrete data.

Keywords: Ottoman, Margaliç, civil servant, Sicill-i Ahvâl Registers.

Giriş

"*Sicil*" terimi Osmanlı'da Divan-ı Hümayun, şer'î mahkemeler ve nüfus kayıtları için kullanılan bir kavramdır. "*Sicill-i Ahvâl*" ise memurların biyografik kayıtlarının tutulduğu daireyi ifade etmektedir[1]. Bu defterlerde Osmanlı devlet teşkilatında görev yapan memurların adları, baba adları, babalarının meslekleri, doğum yerleri, aldıkları eğitimler, bildikleri diller, görev yerleri,

---

Bu makale 01.04.2026 tarihinde dergimize gönderilmiş; 05.04.2026 tarihinde hakemlere gönderilme işlemi gerçekleştirilmiş; 15.06.2026 tarihinde hakem raporlarının değerlendirilmesi sonucu yayın listesine dâhil edilmiştir.
Makaleye atıf şekli; Merve Bunarbaşı, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Margaliç Doğumlu Devlet Memurları", *Müellif Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, S. 5, (Haziran 2026), s. 112-131.
* Karabük Üniversitesi, LUE, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, E-mail: 2428201509@ogrenci.karabuk.edu.tr., Orcid: 0009-0000-8086-0710.
[1] Kemal Saylan, İlhan Gök, *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Ordulu Devlet Adamları*, İdeal Kültür Yay., İstanbul, 2016, s. 52.

maaşları, rütbeleri, terfileri ve varsa haklarında verilen cezalar gibi ayrıntılı bilgiler yer almaktadır[2].

Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) zamanında ilk defa dahiliye, mülkiye, adliye, maliye, evkaf ve benzerleri gibi dairelerde çalışan memurların biyografisinin kaydı tutulmuştur[3]. 26 Ocak 1877'de Mithat Paşa'nın azledilmesinin ardından sadaret makamına Edhem Paşa, Dahiliye Nezareti'ne ise Ahmet Cevdet Paşa atanmıştır. Memurların sicil kayıtları ilk kez Ahmet Cevdet Paşa'nın nazırlığı döneminde, Dahiliye Nezareti'ne bağlı olarak kurulan Memurîn Kalemi Müdürlüğü aracılığıyla tutulmaya başlanmıştır[4]. Burada mülkiye ve kalemiye memurlarının menşeleri, hizmet ettikleri yerler, görev süreleri ve hizmet biçimleri "*Sicill-i mahsus*" defterlerine kaydedilmiş, ihtiyaç halinde bu kayıtlara başvurulmuştur[5]. Komisyonun iş yükünün artması üzerine memur biyografilerini tutmak ve incelemek amacıyla geçici bir Sicill-i Ahvâl Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon 5 Şubat 1879'da önce geçici olarak teşkil edilmiş, ardından Dahiliye Nezareti'ne bağlanarak daimi hale getirilmiştir[6]. Sicill-i Ahvâl Komisyonu 1896'da lağvedilmiş, yerine kurulan Memurîn Mülkiye Komisyonu aracılığıyla 1879-1909 yılları arasında devlet hizmetinde bulunan memurların sicilleri kaydedilmiştir[7].

Sicill-i Ahvâl Defterleri Osmanlı Arşivi'nde toplam 201 defter halinde muhafaza edilmektedir. Bu defterlerde yaklaşık 51.652 memurun biyografik bilgileri yer almaktadır[8]. Her memurun tercüme-i hâli için defterde iki sayfa ayrılmış, sayfa yetersiz kaldığında ek bilgiler "*Zeyl Defteri*"ne kaydedilmiştir.

Taşra idaresinde gerçekleştirilen önemli ve yenilikçi düzenlemeler, XIX. yüzyılda merkeziyetçi ve eğitim odaklı anlayışla birleşerek modernleşme sürecini hızlandırmış, bürokratik örgütlerin genişlemesine yol açmıştır. Uzmanlaşmanın artması, merkezde olduğu gibi vilayetlerde de kurumların şubeleşmesini beraberinde getirmiştir. Bu yeni idari yapılanmalar zamanla taşrada memur ihtiyacını ortaya çıkarmış, devlet de bu ihtiyacı karşılamak amacıyla XIX. yüzyılda kapsamlı düzenlemeler yapmıştır[9].

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra ve Kanun-ı Esasi gereği her dairenin kendi memurunu kendisinin seçmesi öngörülmüş ve bu nedenle umumi sicil uygulamasına son verilmiştir. 1909'dan itibaren her memur için dairesine özel seçim dosyaları oluşturulmaya başlanmıştır[10].

Sonuç olarak, Sicill-i Ahvâl Defterleri Osmanlı bürokrasisinin kurumsallaşma sürecinde önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. II. Abdülhamid döneminde başlatılan bu uygulama, memurların kimlik bilgileri, eğitim durumları, görev yerleri ve mesleki sicillerinin sistematik biçimde kayıt altına alınmasını sağlamıştır. Böylece devlet, bürokratik yapıyı daha düzenli ve denetlenebilir hale getirmiştir. Ayrıca memurların eğitim düzeyleri, sosyal kökenleri, coğrafi dağılımları ve görev değişikliklerine ilişkin ayrıntılı veriler, dönemin sosyo-kültürel yapısının çözümlenmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Bu yönüyle Sicill-i Ahvâl Defterleri yalnızca Osmanlı idari tarihinin incelenmesinde değil, aynı zamanda sosyal tarih araştırmalarında da vazgeçilmez bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, II. Abdülhamid döneminde kurumsallaşan Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından tutulan personel kayıtlarından hareketle, Margaliç kazası doğumlu Osmanlı devlet memurlarının sosyo-kültürel, eğitimsel ve bürokratik profillerini ortaya

---

[2] Ferdi Gökbuğa, "Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre İştip Doğumlu Osmanlı Devlet Memurları", *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Balkanlı Devlet Memurları: Aydos-İskeçe-İştip-Kırcaali-Radovişte-Pravişte-Samakov,* Sonçağ Akademi, Ankara, 2024, s. 87.
[3] Selma Turhan Sarıköse, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Rahova Doğumlu Devlet Adamları", *Müellif Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi,* S. 2, (2024), s. 69.
[4] Tahir Bilirli, *Sicill-i Âhval Defterlerine Göre Bolulu Devlet Adamları,* Ark Kitapları, İstanbul, 2020, s. 20.
[5] Gülden Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*, Der Yay., İstanbul, 2004, s. 8.
[6] Selma Turhan Sarıköse, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kırcaali Doğumlu Devlet Adamları", *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Balkanlı Devlet Memurları: Aydos-İskeçe-İştip-Kırcaali-Radovişte-Pravişte-Samakov,* Sonçağ Akademi, Ankara, 2024, s. 127.
[7] Tahir Bilirli, Enes Ekmekci, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Araç Doğumlu Devlet Memurları (1879-1909)", *Tarih Alanında Akademik Analiz ve Tartışmalar,* Yaz Yay., Afyonkarahisar, 2023, s. 89.
[8] *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Yay., İstanbul, 2010, s. 237.
[9] Barış Sarıköse, Selma Turhan Sarıköse, "Osmanlı'da XIX. Yüzyılda Taşra Bürokrasisinin Doğuşu", *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Balkanlı Devlet Memurları: Aydos-İskeçe-İştip-Kırcaali-Radovişte-Pravişte-Samakov,* Sonçağ Akademi, Ankara, 2024, s. 5.
[10] Cafer Ulu, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Meşrutiyet Döneminde Tekirdağlı Devlet Adamları,* Ati Yay., İstanbul, 2014, s. 40, 43.

koymaktır. Literatürde Sicill-i Ahvâl Defterleri üzerine yapılan çalışmalar genellikle merkez bürokrasisi veya daha büyük vilayet merkezleri odağında yoğunlaşmış, imparatorluğun taşrasındaki daha küçük ölçekli idari birimler ile bu birimlerin insan kaynağı potansiyeli büyük oranda ihmal edilmiştir. Çalışmanın temel sorunsalını, Osmanlı modernleşme sürecinin ve bürokratik merkezileşmenin taşradaki genel yansımalarının, memur biyografileri üzerinden nasıl okunabileceği sorusu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, özellikle Margaliç örneğinin seçilmesinin nedeni; kazanın XIX. yüzyılda Balkanlar'daki stratejik, etnik ve demografik kırılma noktalarından birinde yer alması ve bu hareketli coğrafyanın yetiştirdiği memur profilinin, imparatorluğun geç dönem taşra ve merkez bürokrasisindeki temsil düzeyini ve uyum yeteneğini analiz etmeye son derece uygun bir kesit sunmasıdır.

Veri Kaynakları ve Yöntem

Bu araştırmada, tarihsel süreçlerin ve insan unsurunun derinlemesine analiz edilmesini sağlayan nitel ve nicel tarihsel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Çalışmanın birincil veri kaynağını, Cumhurbaşkanlığı Arşiv Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde (BOA) yer alan Sicill-i Ahvâl Defterleri (BOA. DH. SAİDd.) fonu oluşturmaktadır. İlgili arşiv fonunda bulunan toplam 201 defter, sistematik bir tarama usulüyle incelenmiştir. Taramada temel ölçüt olarak memurların doğum yeri doğrudan "*Margaliç*" olarak belirtilen devlet memurları tespit edilerek veri oluşturulmuştur.

Elde edilen biyografik verilerin tasnifinde ve değerlendirilmesinde kolektif biyografi yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntem çerçevesinde, tespit edilen memurların etnik ve sosyal kökenleri, aldıkları eğitim türleri, bildikleri yabancı diller, bürokrasideki yükselme basamakları, görev yaptıkları coğrafi bölgeler ve aldıkları ödül/ceza durumları tespit edilmiştir. Elde edilen nicel veriler, dönemin Margaliç kazasının tarihî, sosyo-ekonomik ve demografik yapısıyla ilişkilendirilerek yorumlanmış ve böylece yerel tarihsel verilerden yola çıkılarak genel ölçekli bir Osmanlı bürokrasi analizi yapılması hedeflenmiştir.

Margaliç Kazası

Margaliç (Margariti), günümüzde Yunanistan'ın kuzeybatısında yer alan Epir bölgesinin Çamlık (Chamouria) ilçesinin en kuzeybatı ucunda, tarihi Venedik Kalesi Parga'nın ise yaklaşık 9 km kuzeydoğusunda konumlanmış bir köydür[11]. Osmanlı dönemi idari taksimatında bir kaza merkezi olan bu bölge; batısında İyon Denizi, kuzeyinde Aydonat ve Filat kazaları, doğusunda ise Suli Dağları ile çevrili bir coğrafyaya sahiptir[12]. Osmanlı dönemi kaynaklarında yerleşimin adı Margaliç, Margılıç veya Margliç olarak zikredilmektedir[13]. Aravandinos, söz konusu yerleşimin XV. yüzyılda Venedikliler tarafından kurulduğunu ileri sürmektedir[14]. Bölgeyi ziyaret eden Evliya Çelebi, Margaliç Kalesi'nin Sultan II. Bayezid devrinde, Gedik Ahmed Paşa komutasındaki Osmanlı kuvvetlerince fethedildiğini kaydetmektedir. Seksen akçe payeli bir kaza merkezidir ve idari sınırları dâhilinde kırk adet köy barındırmaktadır[15]. Yerleşim, bu fethin ardından sahip olduğu stratejik konumu sebebiyle zamanla bölgenin önemli bir idari ve askeri merkezi haline gelmiştir[16].

Yerleşimin erken dönem nüfus yapısına bakıldığında, 1530 tarihli nüfus kaydında "*Margarit*" adlı köyün sekiz haneden oluştuğu ve bu nüfusun tamamının Hristiyan olduğu görülmektedir. 1583 tarihli Mufassal Tahrir Defteri ise Margaliç'in oldukça yavaş bir büyüme sergilediğini ve demografik yapısında heterojen unsurlar barındırdığını göstermektedir. Bu dönemde köy sâkinleri arasında Yunan ismi taşıyan üç din adamının (papa) yanı sıra bir Slav ve çoğunluğu oluşturan Arnavut kökenli şahıslar kaydedilmiştir. XVI. yüzyıldaki bu küçük ve Hristiyan ağırlıklı yapı, zamanla köklü bir değişim geçirmiş ve Margaliç, XVII. yüzyıla

[11] Machiel Kiel, "Margariti/Margaliç: Emergene, Development and Downfall of a Muslim Town at the Edge of the Islamıc World (Greek Epirus)", *Life on the Ottoman Border: Essays in Honour of Nenad Moačanin*, (2022), s. 127.
[12] Evangelia Balta, Fehmi Yılmaz ve Filiz Yaşar, "Tsamouria-Nineteenth Century Ottoman Thesprotia", *Thesprotia Expedition I: Towards a Regional History*, Finnish Institute at Athens, Helsinki, 2009, s. 256.
[13] Erdoğan Keleş, "Mustafa Ruhi'nin Yanya Vilayeti İzlenimleri (1900)", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.7(15), (2025) s. 829.
[14] Kiel, "a.g.m.", s. 127.
[15] Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı ve Robert Dankoff, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: 8. Kitap,* Yapı Kredi Kültür Sanat Yay., İstanbul, 2011, s. 294.
[16] Balta, "a.g.m.", s. 256.

gelindiğinde bölgenin önemli bir Müslüman kasabası haline gelmiştir[17]. Bu demografik ve dinsel dönüşüm, sonraki yüzyıllarda Sicill-i Ahvâl kayıtlarına da doğrudan yansımış ve Margaliç doğumlu memurların Müslüman-Arnavut unsurlardan oluşmasının tarihsel arka planını belirlemiştir.

Bu dönüşümün ve mekânsal gelişimin en canlı tasviri Evliya Çelebi tarafından yapılmaktadır. Seyyahın aktardığına göre Margaliç Kalesi, verimli bir ovanın ortasında kurulmuş olup, arka cephesi sarp dağlara dayanmaktadır. Kalede bir dizdar ile 200 kadar asker görev yapmakta, asayiş ise bir yeniçeri serdarı tarafından sağlanmaktadır. Kale içinde yalnızca cemaatin ibadetine açık bir Sultan Camii ve doğuya açılan tek bir kapı bulunmaktadır[18]. Kalenin batı cephesinde büyük bir yerleşim olan "*varoş*"[19] uzanmaktadır. Oldukça bakımlı ve gösterişli 1.200 haneden oluşan ve toplam altı mahalleye ayrılan bu varoşta; tamamı taştan yapılmış, kiremit çatılı ve minareli iki büyük cami (biri çarşı merkezinde), yedi mahalle zaviyesi, bir medrese, iki mektep, iki derviş tekkesi, bir hamam, iki han, bir Kilise Çeşmesi ve 17 küçük dükkân yer almaktadır[20].

Evliya Çelebi'nin tasvir ettiği bu canlı sosyo-ekonomik yapı, kazadaki eğitim kurumlarının ve kültürel etkileşimin gelişimini destekleyerek, bölgeden yetişen devlet görevlilerinin dil becerileri ve entelektüel altyapıları üzerinde belirleyici bir rol oynamıştır.

XIX. yüzyılın başlarında Margaliç, bölgedeki nüfuz mücadelelerinin odağı haline gelmiştir. Tepedelenli Ali Paşa, bölgedeki yerel Çam beylerinin gücünü kırmak, buradaki direnişi bitirmek ve kendi merkezi otoritesini pekiştirmek amacıyla oldukça sert önlemler almış ve Margaliçli Hasan Ağa'nın önderliğindeki inatçı bir direnişi kırarak 1811 yılında Margaliç'i işgal etmiştir[21]. Stratejik önemi nedeniyle kazayı askeri harekatları için kritik bir üs olarak kullanan Ali Paşa'nın[22] bu tahakkümü bölgede uzun süreli bir barış getirmemiş; 1812 yılında Margaliç, Aydonat, Parga ve Filat ahalisi, Tepedelenli Ali Paşa'ya karşı düzenledikleri muhalefette Solyotların yanında saf tutmuşlardır[23]. Bu güç mücadelesi, 1822 yılında Tepedelenli Ali Paşa'nın ortadan kaldırılmasıyla neticelenmiştir[24].

Tepedelenli sonrasında Osmanlı idari taksimatındaki yerini koruyan Margaliç, 1845 yılı verilerine göre Yanya Eyaleti'nin Delvine Sancağı'na bağlıdır. 1846 yılındaki düzenlemeyle Yanya Sancağı'na[25], 1864 Vilayet Nizamnamesi'yle ise Preveze Sancağı'na bağlanmıştır[26]. 19. yüzyıl Osmanlı Devleti idari taksimat değişikliklerinin oldukça sık yaşandığı bir dönem olmuştur[27]. Margaliç de uzun süre Preveze'ye bağlı kaldıktan sonra, bölgedeki diğer önemli yerleşimler gibi Çamlık idari havzasına dâhil edilmiş ve 1911 yılında yeni kurulan Çamlık Sancağı'nın bir kazası olmuştur[28]. Margaliç Kazası'na bağlı bazı karyeler şunlardır: Dola, Fener, Mezrak/Mızrak, Parga ve Şolaş[29], Mezarlık, Vardan, Arbice, Vula, Kovic, Ligorat, Gorikohor, Verahavne[30].

XIX. yüzyılın son çeyreğinde Margaliç'in nüfus yapısında Müslüman-Arnavut unsurlar baskın durumdadır. Şemsettin Sami'nin verilerine göre kasaba, Arnavutların yoğun olarak

---

[17] Kiel, "a.g.m.", s. 127-128.
[18] Kahraman, *a.g.e.*, s. 294.
[19] Varoş, bir şehrin surlarının dışında kalan bölgeleri veya kenar mahalleleri tanımlamak için kullanılan bir ifadedir. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,* III, Divan Kitap, İstanbul, 2021, s. 629. Kahraman, *a.g.e.*, s. 294.
[20] Kahraman, *a.g.e.,* s. 294.
[21] Kiel, "a.g.m", s. 132; Balta, "a.g.m.", 257.
[22] Balta, "a.g.m.", s. 257.
[23] İlkay Erken, *Yanya Sancağı: İdari Yapı ve Yerleşim Birimleri (1867-1913)*, TTK, Ankara, 2021, s. 287.
[24] Doğukan Oruç, "Çamlık Hanedanından Bir Osmanlı Bürokratı: Âbidin Paşa ve Güney Arnavutluk Sorunu (1877-1879)", *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, S.23, (2024), s. 81; Balta, "a.g.m.", s. 257.
[25] Erken, *a.g.e.,* s. 44, 46.
[26] Erken, *a.g.e.,* 53; Yüksel Nizamoğlu, "Yanya Vilayetinin Durumuna Dair Hazırlanan Layihalar ve Sonuçları", *OTAM*, S.33, (2013), s. 199.
[27] Ela Özkan, "19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin İdari Taksimatı (1839-1914)", *(Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi),* Elazığ, 2017, s. 212.
[28] Murat Çelik, "Güneybatı Balkanlarda Bir Sancağın Teşkili: Arşiv Belgelerine Göre Çamlık Mutasarrıflığının İhdası", *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, S. 13(2), (2024), s. 392; Erken, *a.g.e.,* 85.
[29] Aydın Ayhan, *Rumeli ve Akdeniz Adalarında Türk Varlığı,* Ofis Yay., İstanbul, 2013, s. 492.
[30] Alparslan Fuat Erdem, "H. 1319 (M. 1901) Tarihli Yanya Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", (*Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Kırıkkale, 2018, s. 286-288.

yaşadığı üçüncü derece merkezlerden biridir[31]. Arnavut kökenli Çamlık Kabilesi'ne mensup olan Margaliç'te, kasaba halkının tümü, bağlı bulunduğu kazanın ise büyük bir bölümü Müslümandır[32]. 1894 tarihli Osmanlı nüfus sayımı verilerine göre Margaliç Kazası'nda 5.224 hanede 12.576 erkek ve 11.379 kadın olmak üzere toplam 23.955 kişi yaşamaktadır[33]. 1896 yılında imparatorluk genelinde gayrimüslim tebaaya yönelik uygulanan Hristiyan muavin tayini politikası çerçevesinde, Müslüman ve Hristiyan nüfusun dengede olduğu Margaliç'te kaymakam muavini istihdamına gerek görülmemiştir.

Bu idari istisnalar ve nüfus dengeleri, kazadan yetişen memurların taşradaki azınlıklar ve farklı etnik gruplarla olan yönetim ilişkilerindeki deneyim düzeyini açıklamaya yardımcı olan önemli göstergelerdir.

Bu dönemde bölge, sınır komşusu olan Yunanistan'ın yayılmacı politikalarının da hedefi olmuştur. Özellikle 93 Harbi (1877-1878) sonrasında Osmanlı Devleti, Yunanistan'ın sınır hattındaki askeri faaliyetlerini izlemek ve yerel halkı kışkırtma girişimlerini engellemek adına Margaliç'e tecrübeli idareciler atamaya özen göstermiştir. Yunanistan bu girişimlerinin birisinde Yanya ve civarındaki Hristiyan Rum vatandaşların yerel yöneticiler eliyle zulüm gördüğüne dair uluslararası kamuoyuna yönelik iddialarında adı geçen yerlerden biri de Margaliç Kazası olmuştur; ancak yapılan incelemelerde söz konusu iddiaları destekleyecek herhangi bir bulguya rastlanmamıştır[34].

Tarihsel süreçte Çamlık (Çamerya) bölgesinin ayrılmaz bir parçası olan Margaliç'in kaderi, Balkan Savaşları ile tamamen değişmiştir[35]. Arnavutluk'un sınırlarının tartışıldığı 1913 Londra Büyükelçiler Konferansı'nda, Çamlık bölgesi Yunanistan Krallığı'na bırakılmıştır[36]. Aynı yıl (1913) Yunan ordusunun Margaliç ve Çamlık bölgesini işgal etmesini müteakip, bölgedeki Müslüman Arnavut nüfusun kitlesel göç dalgası başlamıştır[37].

Bu siyasi kırılma demografik verilere de yansımıştır: Birinci Dünya Savaşı öncesinde bölge nüfusunun %93'ünü oluşturan Arnavut unsur, savaş sonrasındaki baskı ve göç politikaları neticesinde %50 seviyelerine gerilemiştir[38]. Margaliç'e bağlı Parga'da uzun süre iktisadi ve mali nüfuzu elinde bulunduran Müslüman Arnavut toprak ağaları varlıklarını bir süre daha korusalar da İkinci Dünya Savaşı'nın ardından işbirlikçilik suçlamalarına maruz kalarak tasfiye edilmişlerdir[39]. İkinci Dünya savaşı sonunda, Çamlık bölgesindeki Müslüman Arnavutlar tamamen yok edilmiş kaçabilenler Arnavutluk'a sığınmıştır. Bu trajik nüfus kaybının bir sonucu olarak, 1960 yılı Yunan resmî nüfus sayımında bir zamanların canlı kaza merkezi olan Margaliç kasabasının nüfusu 982 kişiye düşmüştür[40].

Margaliç ve çevresi, tarih boyunca stratejik konumundan ötürü yoğun bir askeri mimariyle tahkim edilmiştir. Kasaba merkezinde iki adet kale yer almaktadır. Birinci kalenin inşa tarihi ve kim tarafından inşa edildiği bilinmemekte olup günümüze sadece harabeleri ulaşmıştır. Diğer kalenin ise Tepedelenli Ali Paşa'nın bölgedeki valiliği esnasında inşa ettirildiği rivayet edilmektedir. Kasaba merkezindekilerin yanı sıra kaza genelinde Parga Kasabası ile Galiki, Koç, Grada ve Kastroia köylerinde de kale kalıntıları mevcuttur. Toplamda kaza genelinde sekiz adet kale ve tahkimat kalıntısının bulunması, bölgenin tarih boyunca maruz kaldığı askeri hareketliliğin ve savunma ihtiyacının somut bir göstergesidir[41].

Sonuç olarak; Margaliç Kazası'nın XV. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar geçirdiği idari, askeri ve demografik evreler, bölgenin sosyo-kültürel dokusunu şekillendirirken aynı

[31] Uygur Sezer, "Şemsettin Sami'nin Kâmûsü'l-A'lâm Eserine Göre "Arnavutlar": Dil, Tarih, Kültür", *Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi,* S. 7(2), (2025), s. 234.
[32] Keleş, "a.g.m.", s. 829.
[33] İlber Ortaylı, "Yanya Vilayetinin Limanı Olarak 19. Asrın İkinci Yarısında Preveze", *Belleten*, S. 62(233), (1998), s. 138.
[34] Erken, *a.g.e.,* s. 100,102.
[35] Nathalie Clayer, *Arnavut Milliyetçiliğinin Kökenleri: Avrupa'da Çoğunluğu Müslüman Bir Ulusun Doğuşu*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2013, s. 80.
[36] Kosova Nazım, *Arnavutlar Tarihi*, Gelenek Yay., İstanbul, 2020, s. 84.
[37] Kiel, "a.g.m.", s. 133.
[38] Nazım, *a.g.e.,* s. 80.
[39] Ortaylı, "a.g.m.", s. 137.
[40] Kiel, "a.g.m.", s. 133.
[41] Keleş, "a,g.m.", s. 829.

zamanda buradaki insan kaynağının niteliğini de doğrudan tayin etmiştir. Kazanın yaşadığı bu tarihsel dönüşümün bürokratik yansımalarını ve merkez-taşra ilişkilerindeki rolünü net bir şekilde görebilmek, ancak buradan yetişen devlet görevlilerinin somut verileriyle mümkündür.

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Margaliç Doğumlu Devlet Memurlarının Kısa Biyografileri

Mehmed Şefik Efendi[42]

Abdullah Ağa'nın oğludur. 24 Mart 1836'da Margaliç Kasabası'nda Arbice Karyesi'nde doğmuştur. Sıbyan mektebinde dini dersler, medresede Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Dersaadet'te Mekteb-i Mülkiye'de eğitim alarak derslerindeki başarısıyla okul birincisi olmuş, 15 Ocak 1866'da şehadetname almıştır. Türkçe okur yazardır.

1854/1855'te Yanya Vilayeti Tahrirat Kalemi'ne mülazemetle girmiştir. 17 Haziran 1856'da 120 kuruş maaşla Margaliç Kazası Nüfus Mukayyitliği'ne tayin edilip, 12 Ocak 1859'da görevinden istifa etmiştir. Daha sonra Mehmed Bey'in sergerdeleri zamanında 200 kuruş aylıkla Narda'da Mehmed Bey'in mahiyetinde başıbozuk Askeri Kitabeti'nde bulunmuş, sergerdelikten ayrıldıktan sonra yine Yanya Vilayeti Tahrirat Kalemi'ne mülazemetle devam etmiştir. 14 Temmuz 1862'de 400 kuruş aylıkla Margaliç Kazası Duhan Memuriyeti'ne tayin edilmiş, 24 Mayıs 1863'te istifa ederek bu görevden ayrılmıştır. Kasım 1866'da 2.000 kuruş maaşla Çürüksu Kazası Mal Müdürlüğü'ne atanmış, 13 Mart 1867'de maaşı 1.660 kuruşa düşürülmüş, 6 Ekim 1867'de bölgenin iklimine uyum sağlayamadığı gerekçesiyle yine istifa etmiştir. 25 Temmuz 1868'de 1.500 kuruş maaşla Yozgat Rüsumat Nizamet Tahrirat Başkitabeti'ne getirilmiş ve 13 Kasım 1871'de maaşı 1.420 kuruşa indirilmiştir. 13 Ocak 1872'de maaşı 1.600 kuruşa yükseltilerek Sivas Merkez Memuriyeti'ne nakledilmiş ve 2 Eylül 1874'te görevden ayrılmıştır. 16 Haziran 1875'te 1.235 kuruş aylıkla Amasya Rüsumat Memuriyeti'ne tayin edilmiş, 23 Temmuz 1877'de maaşı 950 kuruşa düşürülmüş, 13 Ağustos 1878'de maaşı 1.000 kuruşa yükseltilmiştir. 19 Temmuz 1879'da tahıl alım-satımında yolsuzluk yaptığı ve aşar mültezimleriyle iş birliği içinde olunması üzerine azledilmiş ise de daha sonra Amasya Mutasarrıflığı'nca yapılan soruşturmada suçlu olduğuna dair bir delil olmadığı ve iddianın asılsız olması sebebiyle Amasya Sancağı Meclis İdaresi'nce karar verilmiş ve 26 Haziran 1881'de 1.600 kuruş maaşla Sivas Rüsumat Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. 13 Mart 1884'te maaşı 1.500 düşürülmüştür. 10 Haziran 1884'te Sivas memlehalarının ücretlerini usulüne uygun olarak hükümet kararıyla ihale etmek yerine kendi başına belirlemesi, 1881/1882'de sel felaketi yaşandığı sırada usulüne uygun inceleme ve araştırma yapmaması ve Karagün Memlahası ustasını görevden alması, diğer usta zamanında ihraç olunan Gelenbele Tuzlası'nın zarara uğramasına yol açması gibi nedenlerle azledilmiştir. 13 Ekim 1885'te aidatla Sivas Sancağı Sertahsildarlığı'na tayin edilmiş, 11 Temmuz 1886'da bu memuriyetin lağvıyla görevden ayrılmıştır.

Mehmed Şefik Efendi, başı bozuk Askeri Kitabeti'ndeki görevinden ayrıldıktan sonra 500 kuruş maaşla 6 ay Zagor Nahiyesi'nin raziye müteallık tahkikatında bulunduğu ve bu müddet zarfında 3.000 kuruş maaş aldığı yazılı ise de Yanya Valiliği'nin 18 Kasım 1895 tarihli tahriratta buna dair herhangi bir kayıt bulunmadığı belirtilmiştir (10 Ağustos 1900).

Mahmud Hanefi Efendi[43]

Abdülfettah Efendi'nin oğludur. Aralık/Ocak 1847-1848'de Margaliç'te doğmuştur. Margaliç Sıbyan Mektebi'nde ve medresede bir miktar Arapça öğrenmiştir.

4 Haziran 1871'de, 23 yaşındayken Margaliç Mal Kalemi'ne mülazemetle başlamıştır. 24 Eylül 1871'de Margaliç Mahkeme-i Şer'iyye Kitabeti'ne tayin olunarak, yıllık 1.000 kuruş aidat almış ve 13 Eylül 1874'te istifa etmiştir. 13 Mart 1875'te 300 kuruş maaşla Margaliç Rüsumat İdaresi Sandık Emaneti'ne alınıp, 12 Temmuz 1878'de 400 kuruş maaşla aynı gümrük idaresinin kâtipliğine atanmıştır. 15 Nisan 1880'de aynı maaşla Gümeniçe Rüsumat Memuriyeti'ne nakledilmiş, 14 Mayıs 1880'de istifa ederek aynı tarihte Margaliç Meclis İdare Kitabeti'ne 200 kuruş maaşla tayin olunmuştur.

[42] BOA, DH. SAİDd. 102/211.
[43] BOA, DH. SAİDd. 39/449.

Margaliç Kaymakamı Salih Efendi ve Preveze Mutasarrıfı Abdülrefi Efendi tarafından dirayetli olduğu ifade edilmiş ve Yanya Valisi Ferik Ahmed Hıfzı Paşa tarafından tercüme-i hali tasdik olunmuştur (24 Ağustos 1892).

Abdülhamid Efendi[44]

Müderriszadelerden Hacı Mahmud Efendi'nin oğludur. Nisan/Mayıs 1855'te Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Margaliç Kasabası Medresesi'nde eğitim görmüştür. Türkçe yazabilmekte; Arnavutca ve Rumca konuşabilmektedir.

1868-1869'da 15 yaşındayken mülazemetle Yanya Vilayeti'ne bağlı Margaliç Kazası Tahsisat ve Mal Kalemleri'ne girmiştir. Mayıs/Haziran 1873'te aidatıyla Preveze Sancağı Tapu Kitabeti'ne tayin olmuş, 19 Kasım 1874'te istifa etmiştir. 14 Mart 1878'de 800 kuruş maaşla Yunan sınırındaki Asâkir-i Muavenet Tabur Kitabeti'ne memur olarak tayin edilmiştir. Üç ay sonra asker muâvenetinin lağvı sebebiyle açıkta kalmıştır. 29 Mayıs 1879'da 350 kuruş maaşla Margaliç Kazası Rüsumat Başkitabeti'ne getirilmiştir. 14 Mart 1880'de görevinden ayrılmıştır. Aynı gün 250 kuruş maaşla Margaliç Kazası Aşar İkinci Kitabeti'ne girmiş, 14 Aralık 1880'de istifa edip, Adana Vilayeti'ne gitmiştir. 6 Ocak 1881'de 800 kuruş maaşla Karaisalı Kazası Aşar memuru olup, 29 Temmuz 1882'de aynı maaşla Osmaniye Kazası Aşar Memuriyeti'ne nakledilmiş, 18 Haziran 1883'te tekrar istifa etmiştir. 1 Eylül 1883'te 480 kuruş maaşla Adana Vilayeti'ne bağlı Karsandı Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. 26 Ocak 1884'te aynı maaşla Serkazı (?) Nahiyesi Müdüriyeti'ne ve 18 Nisan 1884'te tekrar 480 kuruş maaşla Gülek Boğazı Müdüriyeti'ne nakledilmiştir. 7 Haziran 1884'te yine istifa ederek vatanına dönmüştür. 30 Temmuz 1884'te 1.000 kuruş maaşla Filat Kazası Aşar memuru olup, 27 Nisan 1886'da memuriyetinin kaldırılması sebebiyle açıkta kalmıştır. 28 Nisan 1886'da 500 kuruş aidatla Margaliç Kazası Sertahsildarlığı'na tayin edilmiş, 11 Temmuz 1886'da bu kadro da lağv edilmiştir. 22 Aralık 1887'de 720 kuruş maaşla Parga Nahiyesi Müdüriyeti'ne memur ve Bâb-ı Âlî'ce memuriyeti tasdik olunmamasından dolayı 8 Şubat 1888'de ayrılarak 20 Mart 1888'de 720 kuruş maaşla Ergiri Sancağı Haymara Nahiyesi Müdüriyeti Vekaleti'ne gönderilmiştir. Haymara Nahiyesi için İstanbul'dan başkasının tayin edilmesiyle 2 Temmuz 1888'de görevinden ayrılmıştır. 6 Ağustos 1888'de 750 kuruş maaşla Yanya Vilayeti Umûm Hapishane Müdüriyeti'ne alınıp, 22 Ekim 1889'da bu hizmet birimi lağv edilmiş ve 9 Kasım 1889'da vilayetçe 600 kuruş maaşla Berat Sancağı'nda Loşna Nahiyesi Müdüriyeti'ne tayin kılınmıştır. Yanya Valisi Ferik Ahmed Mustafa tarafından yazılan yazıda Abdülhamid Efendi'nin becerikli ve dürüst olduğu tasdik edilmiştir. Memuriyeti esnasında soruşturma geçirmemiştir.

29 Mayıs 1890'da 720 kuruş maaşla Parga Nahiyesi Müdürlüğü'ne tayin kılınmıştır. 14 Ağustos 1892'de 600 kuruş maaşla Karindos ve 14 Kasım 1893'te 650 kuruş maaş ve becayiş suretiyle Fener Nahiyeleri Müdüriyetlerine nakledilmiş ve Jandarma Binbaşılığı Kol memurluğu yapmıştır. 9 Ekim 1897'de Berat Sancağı'nda Loşna Nahiyesi Müdüriyeti'ne tayin ve ayrılmasına dair kayıtları olduğu resmî yazışmalardan anlaşılmaktadır.

Adem Feraiz Efendi[45]

Hacı Abbas'ın oğludur. 1856/1857'de Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Sıbyan mektebini tamamladıktan sonra Yanya ve Margaliç medreselerinde yüksek ve ileri düzey ilimleri tahsil etmiştir. Arapça ve Türkçe okur yazar; Anavutça ve Rumca konuşabilmektedir.

11 Aralık 1890'da Menşûr-ı Âlî gereğince Margaliç Kazası Müfettişliği'ne fahri olarak nakledilmiştir.

Abbas Efendi[46]

Abdullah Ağa'nın oğludur. Temmuz/Ağustos 1860'da Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Sıbyan mektebinde okumuş ve özel hocadan ders görmüştür. Türkçe okur yazar; Arnavutça ve Rumca konuşabilmektedir.

---

[44] BOA, DH. SAİDd. 32/263.
[45] BOA, DH. SAİDd. 145/87.
[46] BOA, DH. SAİDd. 63/251.

17 Mayıs 1880'de 20 yaşındayken, 200 kuruş maaşla Golos Rüsumat Müdüriyeti Kolculuğu'na girmiş, 23 Temmuz 1881'de istifa ederek bu görevinden ayrılmıştır. 13 Mayıs 1886'da Selanik Rüsumat Müdüriyeti'ne mülazemetle ve 21 Kasım 1887'de 150 kuruş maaşla aynı müdürlüğün kolcuğuna girmiştir. 22 Nisan 1889'da 400 kuruş maaşla aracılığına nakledilmiş, bu sıradaki memuriyet vekaletinde 140 kuruş zamlı maaş almıştır. Bu görevini 29 Ağustos 1889'dan 31 Ekim 1889'a kadar yürütmüştür. Sonra yine 100 kuruş zamlı maaşla Manigosto Memuriyeti Refiki Vekaleti'nde 28 Ocak 1890'dan 23 Haziran 1890'a kadar bulunmuş, 24 Haziran 1890'da 500 kuruş maaşla Manigosto memurluğu Refakati'ne ve 13 Eylül 1890'da aynı maaşla Ambar Memurluğu Refakati'ne tayin edilmiştir.

17 Mayıs 1890'dan 22 Temmuz 1891[47] tarihine kadar 200 kuruş maaşla Golos Rüsumat İdaresi Kolculuğu'nda bulunmuş, aynı tarihte istifa ederek bu görevinden ayrılmıştır. Selanik Vilayeti ve Rüsumat Emaneti'nden iktidarı vazifeye kâfi olduğu tasdik kılınmıştır (19 Kasım 1895).

Abbas Efendi, 7 Eylül 1905'te 550 kuruş maaşla Ambar Memuriyeti'ne tayin kılınmış, maaşı 26 Ekim 1905'te 600 kuruşa, 2 Temmuz 1907'de 800 kuruşa yükseltilmiş ve unvanı ambar memuru olarak 14 Temmuz 1910'da değiştirilmiştir. Yapılan düzenlemede bu maaşla görevine devam etmiştir.

Şuayip Sabri Efendi[48]

Hacı Ali Ağa'nın oğludur. 24 Eylül 1865'de Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Sıbyan mektebi ve rüşdiyede bir miktar okumuş ise de bu mektebin lağvından dolayı şehadetname almamıştır. Türkçe ve Rumca okur yazar; Arnavutça konuşabilmektedir.

Bir müddet Margaliç Kazası Mal Kalemi ile Aşar İdaresi'ne mülazemeten devam ettikten sonra 13 Nisan 1882'de 125 kuruş maaş ve tayinatı muayene ile Margaliç Kazası Zabtiye Bölük Eminliği'ne tayin edilmiştir. 13 Eylül 1885'te istifa etmiş, bir gün sonra 300 kuruş maaşla aynı kazanın Aşar Ambar Eminliği'ne memur olup, 13 Mart 1887'de Aşar İdareleri'nin kaldırılmasıyla açığa çıkarılmıştır. 14 Mart 1887'de 400 kuruş maaşla Margaliç Kazası Ağnam Kitabeti'ne tayin olunup, 12 Temmuz 1887'de görevini tamamlamasıyla bu görevden ayrılmıştır. 25 Temmuz 1888'de askerlik vazifesine gitmiş, Kolağası Muavini Çavuşluğu'na kadar terfi etmiş, 19 Ekim 1890'da kendi isteğiyle ihraç edilmiştir. 20 Temmuz 1892'den 19 Eylül 1894'e kadar ve 16 Temmuz 1896'dan 23 Ağustos 1898'e kadar 360 kuruş maaşla iki defa Margaliç Kazası Sandık Emaneti'nde istihdam olunmuştur. Her iki defasında da müddeti nizamiyesinin bitmesi nedeniyle görevinden ayrılmıştır. 19 Mart 1899'da 200 kuruş maaşla Margaliç Kazası Mal Müdürü Refakati'ne tayin edilmiştir. Margaliç Kazası Mal Müdürlüğü ile Preveze Sancağı Muhasebeci ve Yanya Vilayeti Defterdar vekaletlerinden ve Maliye Nezareti'nden gelen yazılarda vazifeye muktedir olduğu ifade edilmiştir.

Şuayib Sabri Efendi, 14 Eylül 1900'de 360 kuruş maaşla Margaliç Kazası Sandık Emaneti'ne ve 14 Ağustos 1902'de 400 kuruş aidatla Sertahsildarlığa ve 15 Mart 1904'te 360 kuruş maaşla ikinci kez Sandık Emaneti'ne nakledilmiş, 14 Mart 1906'ya kadar memuriyetine devam etmiş ve maaşı 14 Mart 1907'de 400 kuruşa yükseltilmiş, görevinin bitmesiyle 15 Mart 1908'de Sandık Emaneti'nde göreve başlamıştır.

Zeynelabidin Efendi[49]

Ömer Süleyman Ağa'nın oğludur. 1870/1871 Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Sıbyan mektebinde okumuştur. Türkçe okur yazar; Rumca ve Arnavutça konuşabilmektedir.

1892/1893'te 400 kuruş ücretle Margaliç Kazası Ağnam Memurluğu'na tayin edilmiş, memuriyetinin bitmesi ile ayrılmıştır. 26 Eylül 1893'te kurada adı çıktığı için askerlik hizmetine girmiş ve askerlik süresini tamamlayarak Kasım/Aralık 1896'da tezkere almıştır. Kendi isteğiyle Yunan Harbi döneminde tekrar silah altına alınarak 28 Temmuz 1898'de terhis edilmiştir.

[47] Kâtip belgede tarihi 10 Temmuz 1297 (22 Temmuz 1881) olarak yazmıştır. Fakat kronolojik uyumsuzluk bulunmaktadır. Biyografiye uygun olarak tarih 10 Temmuz 1307 (22 Temmuz 1891) şeklinde değiştirilmiştir.
[48] BOA, DH. SAİDd. 124/385.
[49] BOA, DH. SAİDd. 107/449.

1899/1900'de 250 kuruş maaşla tekrar Margaliç Kazası Ağnam Muharrerliği'ne getirilmiş, süresi dolunca ayrılmıştır. 7 Kasım 1900'de 250 kuruş maaşla Midilli Sancağı'na bağlı Yelgos Karyesi Zeytun Mengene Memurluğu'na tayin edilmiş, 22 Aralık 1900'de aynı maaşla Yunda Kazası Zeytun Mengene Memurluğu'na nakledilmiş ve 21 Mayıs 1901'de görevi sona ermiştir. 19 Temmuz 1901'de 270 kuruş maaşla Bosna Sancağı Sandık Eminliği'ne tayin olunmuştur.

Kaza Mal Müdürlüğü, Midilli Sancağı Muhasebeciliği Vekaleti ve Cezayir-i Bahri Sefid Vilayeti Defterdarlığı ve Maliye Nezareti'nden gönderilen yazılardan liyakatlı ve ehliyet sahibi bie memur olduğu ifade edilmiştir.

Zeynelabidin Efendi, bahsi geçen kazalardaki görevleri sebebiyle 13 Eylül 1902'de açığa çıkarılarak 15 Eylül 1902'de 300 kuruş aidatla Bosna Nahiyesi Tahsildarlığı'na tayin edilmiş, 13 Şubat 1903'e kadar bu göreve devam etmiş, redif olarak askere alınmasından dolayı görevinden ayrılmıştır. Memuriyeti esnasında herhangi bir soruşturma geçirmemiştir.

Zeynelabidin Efendi, 18 Temmuz 1901 ve 3 Eylül 1902 tarihine kadar bağlı bulunduğu Preveze Kazası Sandık Emaneti'nden dolayı emval-i emiriyyeden tekaüd sandığına ait kesintileri ve muhâcirîn yolu hâsılâtından devlete hiçbir borcu ve ilişiği olmadığı anlaşılmıştır.

Mehmed İzzet Efendi[50]

Hacı Mustafa Ağa'nın oğludur. 1874-1875'te Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Sıbyan mektebinde okumuştur. Rumca konuşabilmektedir.

16 yaşındayken mülazemetle Margaliç Kazası Bidayet Mahkemesi Kalemi'ne girmiş, 27 Mayıs 1892'de 250 kuruş maaşla Preveze Sancağı Ticaret Mahkemesi Zabıt Kitabeti'ne tayin olmuştur. 7 Eylül 1892'de istifa ederek bu görevinden ayrılmıştır. 29 Aralık 1893'te 125 kuruş maaşla Margaliç Kasası Nüfus Kitabeti'ne tayin olmuş ancak 6 Temmuz 1897'de yine istifa etmiştir. 7 Temmuz 1897'de 225 kuruş maaşla Margaliç Kazası Bidayet Mahkemesi İkinci Kitabeti'ne tayin olunmuştur.

Ahmed Ferid Efendi[51]

Adem Efendi'nin oğludur. 1879/1880'de Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Sıbyan mektebinde ve Yanya Mekteb-i İdadisi'nde dört sene kadar okumuş, ancak şehadetname almamıştır. Türkçe okur yazar; Fransızca okuyabilmektedir.

5 Mart 1896'da Margaliç Kazası Mal Kalemi'ne mülazemetle dahil olmuş, 26 Nisan 1897'de 200 kuruş maaşla Fener Nahiyesi Kitabeti'ne tayin edilmiş, 14 Mart 1898'de istifa ederek bu memuriyetten ayrılmıştır. 1898-1899'da 600 kuruşla Margaliç Kazası Ağnam Kitabeti'ne görevlendirilmiştir. 14 Nisan 1901'de Preveze Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülazemetle girip, 15 Ağustos 1901'de 160 kuruşla aynı kalemin mübeyyizliğine tayin olmuştur. 17 Ağustos 1902'de görevden ayrılmış, bir müddet Dedeağaç Sancağı Tahrirat ve Vergi kalemlerine mülazemeten devam edip, 18 Ocak 1903'te 250 kuruş maaşla Dedeağaç Sancağı Merkez Tahrir Vergi Kitabeti Refakati'ne tayin olunmuştur. 28 Eylül 1903'te 500 kuruş maaşla aynı sancağın vekalet ve Resail-i Ecnebiye Memuriyeti'ne nakledilmiştir.

Ahmed Ferid Efendi, Preveze Tahrirat Müdür Muavinin hastalığı esnasında vekalet ettiği tercüme-i hal varakasında yazılı ise de buna dair resmî bir kayda rastlanmadığı Yanya Vilayeti Defterdarlığı'nın 27 Temmuz 1905 tarihli tahriratından anlaşılmaktadır.

Ahmed Ferid Efendi, daha önce aynı sancağın Tahrir Vergi Başkanlığı Refakati'nde iken Tahrirat Kalemi Umur-ı Tahririne muavenet şifre kitabeti gibi önemli bir görevi fahri ve başarılı bir şekilde yerine getirdiği, askerlik işlerindeki hizmetlerinden dolayı 30 Nisan 1904'te rütbe-i salise nişanı ile taltif edilmiştir. 29 Aralık 1904'te istihdam olduğu memuriyete başka birinin tayin kılınmasından dolayı görevinden ayrılmıştır.

14 Nisan 1910'da 1.000 kuruş maaşla Yanya Vilayeti Tercümanlığı'na tayin edilmiş ve maaşı 14 Temmuz 1910'da 1.500 kuruşa yükseltilmiştir.

[50] BOA, DH. SAİDd. 83/269.
[51] BOA, DH. SAİDd. 143/75.

25 Mayıs 1907'de 500 kuruş maaşla Preveze Tahrirat Müdüriyeti Muavinliği'ne tayin edildiği ve 14 Eylül 1907'de bu göreve ilaveten 150 kuruş maaşla Mekteb-i İdadi Muallimliği'ne atanmıştır. 2 Eylül 1908'de Yanya Vilayeti Tercümanlığı'na atanmasından dolayı 22 Nisan 1910'da da muavinlikten ayrılmıştır. Memuriyeti esnasında hiçbir soruşturma geçirmemiştir.

Ahmed Ferid Efendi, 14 Kasım 1913'te silah altına alınıp, Dersaadet'e tertip olduktan sonra müraacat eden Rumeli memuriyetinin bulunmasından dolayı savaş dönemi memuriyetlerine dair çıkarılan kanun uyarınca kendisine, maaş verilmemiştir.

25 Mart 1904 tarihli şehadetnameden ve muhasebe müdüriyetinin 5 Nisan 1904 tarihi yazısında Navarin'de üsera-yı harbiye olan Ahmed Ferid Efendi, esir bulunduğu sürede 3.500 civarındaki silahlı askerlerin sağlıklarının korunmasında, aralarında huzur ve vefat eden efradın kıymetli eşyalarının ziyanına meydan verilmemesi hususunda ve zabıtanın esbabı istirahatlerinin te'miniyle teslim ve tesellüm protokollerinin süratle düzenlenmesinde üstün gayret ve başarı gösterdiği yazışmalardan anlaşılmaktadır.

Süleyman Şevki Efendi[52]

Mustafa İbrahim Ağa'nın oğludur. 1882/1883'te Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Mekteb-i ibtidaide ve Yanya İdadisi'nde dördüncü sınıfa kadar ders görmüş, fakat pederinin vefatından dolayı mektebi terk etmiştir. Türkçe okur yazar; Arnavutça konuşabilmekte ve Rumcaya aşinadır.

16 Şubat 1903'te 450 kuruş maaşla Margaliç Kazası Süvari Tahsildarlığı'na tayin edilmiş, 14 Mart 1905'te 200 kuruş maaşla aynı kazanın Mal Müdürü Refakati'ne görevlendirilmiştir. 14 Mart 1907'de maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. Yanya Vilayeti Tensik Komisyonu'nca 7 Haziran 1910'da 550 kuruş maaşla Loşna Kazası Mal Müdürü Muavinliği'ne tayin olunmuş ise de Mal Müdürlüğü imtihanına girerek, 4 Temmuz 1910'da 900 kuruş maaşla Aydonat Kazası Mal Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. Aydonat Kazası'nın düşman tarafından istilasıyla 6 Mart 1913'te görevden ayrılmıştır. Bu sırada Kuva-i İmdadiye'nin Çamlık'a ulaşmasına kadar kazanın kaymakamlık vekaletinde bulunarak kasabanın müdafasında fedakarlığı ve hizmetinden meşhur olduğuna dair Umum Çamlık Kuva-yı askeriyesi kumandanı Mirilayı Ahmed Kazım Bey tarafından vesika verilmiştir.

Harb dolayısıyla Dersaadet'e gelen ve vesaireye giren Rumeli memuriyeti maaşlarının 200 kuruşunun tamamının ve üst tarafının yarısından verilmesi hakkındaki Meclis-i Vükela kararına göre Süleyman Şevki Efendi'nin maaşının da 7 Mart 1913'ten itibaren 550 kuruş olarak verildiği ve 14 Mayıs 1913 tarihinde kurası Bitlis vilayetine isabet ederek orada Pervari Kazası Mal Müdürlüğü'ne çıkmış, kabul etmeyerek istifa eylemesiyle maaşının 14 Eylül 1913'te kaydı silinmiştir.

Mehmed Emin Efendi[53]

Osman Efendi'nin oğludur. 1888/1889'da Margaliç Kasabası'nda doğmuştur. Sıbyan mektebinde ve Mekteb-i Rüşdiye'ye girmiş, ikinci senesine kadar okuduktan sonra rızasıyla mektebi terk ettiği 25 Temmuz 1901 tarihli mekteb idaresi şehadetnamesiyle 25 Temmuz 1907 tarihli vesikadan anlaşılmaktadır.

15 Şubat 1911'de 250 kuruş maaşla Margaliç Kazası Banka Sandığı Memur Refakati'ne tayin edilerek vazifeye başlamıştır. Margaliç Kaymakamlığı'ndan Mehmed Emin Efendi'nin tercüme-i hal varakasını tasdik edilmiş, Margaliç Kazası Banka İdare-i Umumiyesi'nden görevine devam etmekte olduğu teyit edilmiştir.

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Margaliç Doğumlu Devlet Memurlarının Biyografilerinin Değerlendirmesi

Cumhurbaşkanlığı Arşiv Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde yapılan belge taramasında 1836-1888/1889 tarihleri arasında Margaliç doğumlu 11 devlet memurunun Sicill-i Ahvâl kaydına

[52] BOA, DH. SAİDd. 198/187.
[53] BOA, DH. SAİDd. 183/46.

rastlanmıştır. Margaliç doğumlu 10 kişi Margaliç Kasabası doğumluyken, bir kişi Margaliç'in Arbice Karyesi'nde doğmuştur.

Margaliç Doğumlu Memurların Adları, Doğum Tarihleri, Babalarının Meslekleri, Sülale ve Lakapları

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında incelenen 11 memurun doğum tarihleri 1836 ve 1888/1889 arasında değişmektedir. Memurların doğum tarihleri Hicrî olarak kaydedilmiştir. İki memurun doğum tarihleri tam olarak verilmiş, diğer memurların da ortalama olarak Miladi doğum tarihleri tespit edilmiştir. Bazı memurların doğum tarihleri tam olarak belirlenemediğinden önceki ve sonraki yıllar birlikte verilmiştir. Memurların doğum tarihleri değerlendirildiğinde "*en genç (en erken)*" doğumlu memur 24 Mart 1836'da doğan Mehmed Şefik Efendi[54] iken "*en geç*" doğumlu memur 1888/1889'da doğan Mehmed Emin Efendi'dir[55].

Memurların tamamı "*Efendi*" unvanını kullanmıştır. Efendi unvanı, Osmanlı toplumunda özellikle XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kullanılmaya başlanmış ve tahsil görmüş, saygınlık kazanmış, itibarlı kimseleri tanımlamak için kullanılmıştır[56].

Memurların ekonomik koşulları, yetiştikleri aile ortamı ve aldıkları eğitimin niteliği, doğrudan ailelerinin gelir ve statü düzeyiyle ilişkilidir. Babanın okur yazar olması, geçmişte bir memuriyet görevinde bulunması ya da belirli bir unvanı taşıması, çocuğun devlet hizmetine girmesini kolaylaştıran ve ailenin toplumsal konumunu belirleyen en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, incelenen memurların baba meslekleri, unvanları ve sülale lakapları, onların toplumsal kökenlerine dair dolaylı fakat güçlü veriler sunmaktadır.

Yapılan incelemeler neticesinde, memurların babalarının mesleki geçmişine dair verilerin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Nitekim Süleyman Şevki Efendi'nin[57] babasının emlâk işiyle uğraştığına dair kayıt hariç, geriye kalan diğer memurların babalarının meslekleri hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Benzer bir sınırlılık memurların sülale ve aile kökenlerinde de kendini göstermektedir. Osmanlı toplum yapısında sülale adları ve lakaplar; doğum yeri, meslek veya sosyal statüye göre şekillenmekte; akrabalık bağıyla bağlı geniş sülaleleri temsil etmektedir[58]. Abdülhamid Efendi'nin[59] köklü bir ilmiye geçmişine işaret eden "*Müderriszade*" sülalesine mensubiyetine dair bilgi hariç, diğer memurların aile soyları veya lakapları hakkında herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Buna karşın, babaların sahip oldukları ve sosyo-ekonomik statüyü yansıtan unvanlar daha belirgindir. Toplumsal saygınlığı ve yerel nüfuzu simgeleyen unvanlar incelendiğinde; memur babalarından altı kişinin çeşitli kuruluşların başında bulunan amirleri ve yerel idareyi temsil eden "*ağa*"[60] unvanını taşıdığı, dört kişinin ise tahsil görmüş, saygınlık kazanmış, itibarlı kimseler için kullanılan "*efendi*"[61] unvanına sahip olduğu görülmektedir. Buna karşılık, sadece bir memurun babası herhangi bir unvanla anılmamış olup, bu durum söz konusu ailenin daha mütevazı bir sosyal tabakadan gelmiş olabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 1: Margaliç doğumlu memurların adları, doğum tarihleri ve baba adları

Sıra No	Memurun Adı	Doğum Tarihi	Baba Adı
1	Mehmed Şefik Efendi	24 Mart 1836	Abdullah Ağa

[54] BOA, DH. SAİDd. 102/211.
[55] BOA, DH. SAİDd. 183/46.
[56] Orhan F. Köprülü, "Efendi", *DİA*, C.10, TDV Yay., İstanbul, 1994, s. 455-456.
[57] BOA, DH. SAİDd. 198/187.
[58] Mehmet İpişirli, "Lakap", *DİA*, C.27, TDV Yay., Ankara, 2003, s. 67.
[59] BOA, DH. SAİDd. 32/263.
[60] Faruk Sümer, "Ağa", *DİA*, C.1, TDV Yay., 1988, s. 451.
[61] Orhan F. Köprülü, "Efendi", *DİA*, C.10, TDV Yay., İstanbul, 1994, s. 456.

2	Mahmud Hanefi Efendi	Aralık/Ocak 1847/1848	Abdülfettah Efendi
3	Abdülhamid Efendi	Nisan/Mayıs 1855	Müderriszade Hacı Mahmud Efendi
4	Adem Feraiz Efendi	1856/1857	Hacı Abbas
5	Abbas Efendi	Temmuz/Ağustos 1860	Abdullah Ağa
6	Şuayip Sabri Efendi	24 Eylül 1865	Hacı Ali Ağa
7	Zeynelabidin Efendi	1870/1871	Ömer Süleyman Ağa
8	Mehmed İzzet Efendi	1874/1875	Hacı Mustafa Ağa
9	Ahmed Ferid Efendi	1879/1880	Adem Efendi
10	Süleyman Şevki Efendi	1882/1883	Mustafa İbrahim Ağa
11	Mehmed Emin Efendi	1888/1889	Osman Efendi

Margaliç Doğumlu Memurların Eğitim Durumları

Sicill-i Ahvâl Defterlerinde memurların eğitim süreçlerine dair oldukça ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Memurların hangi okullarda öğrenim gördükleri, bu okullardan mezun olup olmadıkları, şehadetname alıp almadıkları ya da aldıkları şehadetnameleri kaybedip kaybetmedikleri kayıt altına alınmış, eğitim basamakları ayrıntılı biçimde belirtilmiştir. Ayrıca özel hocalardan ders görenlerin aldıkları dersler ve bildikleri diller ve seviyeleri kaydedilmiştir.

Osmanlı eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan sıbyan/ibtidaî mekteplerinde mukaddime-i ulûmu diniyye adıyla temel dini bilgiler öğretilirken, rüşdiye mekteplerinde ise düzenli dersler (mürettep) okutulmuştur.

Memurlardan Abbas Efendi'nin[62]özel hocadan ders aldığı tespit edilmiştir. Arşiv belgesinde bazı memurların ilköğretim ve ortaöğretim eğitimleri açıkça belirtilmese de, ortaöğretim ve yükseköğretime devam etmeleri, bu okullarda da eğitim aldıklarını ortaya koymaktadır. Kayıtlara göre sıbyan ve ibtidaî mekteplerini bitirenlerden üçü öğrenime devam etmemiştir. Sekiz kişi ise ortaöğretime geçmiş, ortaöğretime geçiş yapanların dördü medrese, ikisi rüşdiye eğitimi almıştır; kalan iki memurun ortaöğretim kurumları kayıtlarda yer almasa da devam ettikleri yükseköğretim kurumlarından hareketle bu aşamayı tamamladıkları çıkarılabilmektedir Bu memurlardan Adem Feraiz Efendi'nin[63] devam ettiği Yanya ve Margaliç medreselerinin adları belirtilmiştir.

Ortaöğretimden sonra iki memur yükseköğretime devam etmiştir. Bu memurların eğitim aldıkları okullar; Mekteb-i Mülkiye-i Şahane ve Yanya İdadisi'dir.

Osmanlı bürokrasisinde görev yapan memurların mezuniyet durumları değişkenlik göstermektedir. Sicil kayıtları incelendiğinde, memurların bir kısmının devam ettikleri eğitim kurumlarını başarıyla tamamlayarak şehadetname almaya hak kazanırken, bir kısmının ise çeşitli sebeplerle öğrenimlerini yarıda bırakmak durumunda kaldığı görülmektedir.

[62] BOA, DH. SAİDd. 63/251.
[63] BOA, DH. SAİDd. 145/87.

Örneğin, Mehmet Şefik Efendi[64] eğitim gördüğü kurumu birincilikle bitirerek şehadetname almaya hak kazanmışken; Şuayip Sabri Efendi[65] mektebin kapatılması, Süleyman Şevki Efendi[66] ise babasının vefatı sebebiyle eğitimini yarıda bırakarak mezun olamamıştır.

Öte yandan, mevcut arşiv belgelerinde bazı memurların mezuniyet durumlarına veya şehadetname alıp almadıklarına dair herhangi bir kayıt ya da ibare bulunmamaktadır.

Memurların öğrendikleri diller seviyelerine göre kaydedlmiştir. "*Aşinadır*", "*konuşur*" ve "*okur yazar*" olarak belirtilmiştir. Margaliç doğumlu memurlar Türkçe, Arnavutça, Rumca, Arapça ve Fransızca gibi çeşitli dilleri konuşmaktadırlar. Bazı memurların bu dillerden birkaçını bildiği Sicill-i Ahvâl kayıtlarında belirtilmiştir.

Margaliç doğumlu sekiz memur Türkçe, altı memur Arnavutça, yedi memur Rumca, bir memur Arapça ve bir memur Fransızca bilmektedir. Mahmud Hanefi Efendi[67] ve Mehmed Emin Efendi'nin[68] hangi dilleri bildiğine dair sicillerinde herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Margaliç doğumlu memurların Türkçe yanında Rumca ve Arnavutça bilmeleri, imparatorluğun Balkanlar coğrafyasındaki çok kültürlü ve çok dilli sosyal dokusunun idari kadrolara yansımasını göstermektedir. Osmanlı taşra idaresinde "*çok dillilik*" literatür bağlamında değerlendirildiğinde, sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda taşra bürokrasisinde yerelleşme ve halkla ilişkileri yürütme noktasında idari bir mekanizmadır. Memurların klasik medrese eğitimi veya rüşdiye sonrası Mekteb-i Mülkiye veya Yanya İdadisi gibi modern kurumlarda eğitim alması, Osmanlı eğitim sistemindeki geçiş ve dönüşümü yansıtması bakımından önemlidir. Geleneksel eğitim kalıplarından sıyrılan bu memurlar, çok dilli yetkinlikleri sayesinde imparatorluğun sınır bölgelerinde merkezi devletin "*tercüman ve uygulayıcı*" aktörleri haline gelmişlerdir.

Tablo 2: Margaliç doğumlu memurların eğitim aldıkları yerler ve bildikleri diller

Sıra No	Memurun Adı	İlköğretim	Ortaöğrettim	Yükseköğretim	Bildikleri Diller
1	Mehmed Şefik Efendi	sıbyan	medrese	Mekteb-i Mülkiye-i Şahane	Türkçe
2	Mahmud Hanefi Efendi	sıbyan	medrese	_	_
3	Abdülhamid Efendi	_	medrese	_	Türkçe Arnavutça Rumca
4	Adem Feraiz Efendi	sıbyan	Yanya ve Margaliç Medresesi	_	Türkçe Arapça Arnavutça Rumca
5	Abbas Efendi	sıbyan	_	_	Türkçe Arnavutça Rumca

[64] BOA, DH. SAİDd. 102/211.
[65] BOA, DH. SAİDd. 124/385.
[66] BOA, DH. SAİDd. 198/187.
[67] BOA, DH. SAİDd. 39/449.
[68] BOA, DH. SAİDd. 183/46.

6	Şuayip Sabri Efendi	sıbyan	rüşdiye	_	Türkçe Arnavutça Rumca
7	Zeynelabidin Efendi	sıbyan	_	_	Türkçe Arnavutça Rumca
8	Mehmed İzzet Efendi	sıbyan	_	_	Rumca
9	Ahmed Ferid Efendi	sıbyan	_	Yanya İdadisi	Türkçe Fransızca
10	Süleyman Şevki Efendi	ibtidaî	_	Yanya İdadisi	Türkçe Arnavutça Rumca
11	Mehmed Emin Efendi	sıbyan	rüşdiye	_	_

Margaliç Doğumlu Memurların Görev Yaptığı Kurumlar

Margaliç doğumlu memurların altısı mülazemetle (stajyer) memuriyet hayatına başlamıştır. Mülazemet süreleri incelendiğinde en uzun mülazemet Mehmed Şefik Efendi'ye[69], en kısa mülazemet ise Ahmed Ferid Efendi'ye[70] aittir.

Tablo 3'te detaylı olarak gösterilen Margaliç doğumlu 11 memurun kariyer basamakları, Tanzimat sonrası Osmanlı taşra bürokrasisinin işleyişi, kurum türleri ve memur istihdam politikaları açısından son derece analitik veriler sunmaktadır. Bu veriler sadece kronolojik birer görev dökümü olmayıp, dönemin idari dönüşümünü anlamamıza olanak tanıyan yapısal özellikler barındırmaktadır.

Memurların görevleri değerlendirildiğinde, Margaliçli memurların istihdam edildiği kurumların başında maliye ve kalemiye (kitabet) birimlerinin geldiği görülmektedir. Mehmed Şefik Efendi[71], Mahmud Hanefi Efendi[72], Abdülhamid Efendi[73] ve Ahmed Ferid Efendi[74] gibi isimlerin kariyerlerinde Mal Müdürlüğü, Aşar İdaresi, Rüsumat Memurluğu, Sandık Emaneti ve Ağnam Muharrerliği gibi görevler ağırlıklı bir yer tutmaktadır. Taşra memurları, devletin yereldeki mali kaynaklarını kontrol eden en stratejik unsurlar olarak işlev görmüşlerdir.

Kariyer hatlarında dikkat çeken bir diğer unsur, memurların sadece mali alanda değil; yargı, asayiş ve modern eğitim kurumlarında da çok yönlü olarak görevlendirilmeleridir. Örneğin Mehmed İzzet Efendi'nin[75] Bidayet ve Ticaret Mahkemesi zabıt kitabetlerindeki görevleri, Tanzimat'ın getirdiği yeni adli yapının taşrada kurumsallaşma sürecini yansıtır. Bunun yanı sıra Şuayip Sabri Efendi'nin[76] Zaptiye Bölük Eminliği ve Abbas Efendi'nin[77] Rüsumat Kolculuğu gibi görevleri, taşrada güvenliğin ve vergi toplama işinin profesyonel memurlar eliyle yürütüldüğünü kanıtlamaktadır. Ahmed Ferid Efendi'nin[78] Mekteb-i idadide öğretmenlik

[69] BOA, DH. SAİDd. 102/211.
[70] BOA, DH. SAİDd. 143/75.
[71] BOA, DH. SAİDd. 102/211.
[72] BOA, DH. SAİDd. 39/449.
[73] BOA, DH. SAİDd. 32/263.
[74] BOA, DH. SAİDd. 143/75.
[75] BOA, DH. SAİDd. 83/269.
[76] BOA, DH. SAİDd. 124/385.
[77] BOA, DH. SAİDd. 63/251.
[78] BOA, DH. SAİDd. 143/75.

yapması, bu memurların sadece idari işlerle uğraşmadığını, aynı zamanda modern okullarda ders verebilecek düzeyde birer eğitimci ve aydın olduklarını da göstermektedir.

Memurların kariyer basamakları, uzmanlık alanlarından ziyade, esnek bir personel rejimine işaret etmektedir. Bir memurun aynı kariyer içerisinde hem maliye (Mal Müdürü, Tahsildar) hem idari (Nahiye Müdürü, Kaymakam Vekili) hem de askeri-asayiş (Askeri Kitabet, Jandarma Binbaşılığı Kol Memurluğu) görevleri arasında geçiş yapabildiği görülmektedir. Bu verilerden, Osmanlı taşra idaresinde bürokratların "*genel idareci*" vasfıyla yetiştirildiğini ve devletin taşradaki acil ihtiyaçlarına göre esnek bir şekilde istihdam modeli geliştirdiği anlaşılmaktadır.

Margaliç doğumlu memurların büyük çoğunluğunun Margaliç'teki memuriyetlerde istihdam edildiği anlaşılmaktadır. Ancak durumun durağan bir yerelleşme olmadığı, aksine memurların kıdem kazandıkça çok farklı coğrafyalara tayin edildikleri görülmektedir. Mehmed Şefik Efendi[79], Abdülhamid Efendi[80] ve Ahmed Ferid Efendi[81] gibi isimlerin kariyer başlangıçları Margaliç ve çevresindeyken; ilerleyen yıllarda Adana, Sivas, Amasya, Yozgat ve İstanbul gibi oldukça uzak bölgelere nakledilmişlerdir. Böylece devlet, Tanzimat sonrasında yerel memurları sadece kendi memleketlerinde istihdam etmek yerine, onları imparatorluğun farklı bölgelerine göndererek '*imparatorluk bilincini*' ve merkeze bağlılığı artırmayı hedefleyerek merkeziyetçiliği güçlendirmeye çalışmıştır[82].

Tablo 3: Margaliç doğumlu memurların görevleri ve görev yerleri

Sıra No	**Memurun Adı**	**Görevleri**
1	Mehmed Şefik Efendi	Yanya Vilayeti Tahrirat Kalemi, Margaliç Kazası Nüfus Mukayyitliği, Narda Sancağı başıbozuk Askeri Kitabeti, Margaliç Kazası Duhan Fabrikası Memurluğu, Çürüksu Kazası Mal Müdürlüğü, Yozgat Rüsumat Nizamet Tahrirat Başkitabeti, Sivas Merkez Memuriyeti, Amasya Rüsumat Memuriyeti, Sivas Rüsumat Müdürlüğü, Sivas Sancağı Sertahsildarlığı, Zagor Nahiyesi Raziye Müteallik Tahkikatı.
2	Mahmud Hanefi Efendi	Margaliç Mal Kalemi, Margaliç Mahkeme-i Şer'iyye Kitabeti, Margaliç Rüsumat İdaresi Sandık Emaneti, Margaliç Gümrük İdaresi Katipliği, Gümeniçe Rüsumat Memuriyeti, Margaliç Meclis İdare Kitabeti.
3	Abdülhamid Efendi	Margaliç Kazası Tahsisat ve Mal Kalemi, Preveze Sancağı Tapu Kitabeti, Asâkir-i Muavenet Tabur Kitabeti, Margaliç Kazası Rüsumat Başkitabeti, Margaliç Kazası Aşar İkinci Kitabeti, Adana Vilayeti Karaisalı Kazası Aşar memuru, Osmaniye Kazası Aşar Memuriyeti, Adana Vilayeti Karsandı Nahiyesi Müdüriyeti, Serkazı Nahiyesi Müdüriyeti, Gülek Boğazı Müdüriyeti, Filat Kazası Sertahsildarlığı, Parga Nahiyesi Müdüriyeti, Ergiri Sancağı Haymara Nahiyesi Müdüriyeti Vekaleti, Yanya Vilayeti Umûm Hapishane Müdüriyeti, Berat Sancağı Loşna Nahiyesi Müdüriyeti, Parga Nahiyesi Müdüriyeti, Karindos Nahiyesi Müdüriyeti, Fener Nahiyesi Müdüriyeti, Jandarma Binbaşılığı Kol memurluğu.
4	Adem Feraiz Efendi	Margaliç Kazası Müfettişliği
5	Abbas Efendi	Golos Rüsumat Müdüriyeti Kolculuğu, Selanik Rüsumat Müdüriyeti Kolculuğu, Eşya-yı gayri Memuriyeti Vekaleti, Manigosto

[79] BOA, DH. SAİDd. 102/211.
[80] BOA, DH. SAİDd. 32/263.
[81] BOA, DH. SAİDd. 143/75.
[82] Carter V. Findley, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bürokratik Reform: Babıâli, 1789-1922,* Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 2014, s. 154.

		Memuriyeti Refakati ve Vekaleti, Ambar Memurluğu Refakati, Golos Rüsumat İdaresi Kolculuğu, Ambar Memuriyeti.
6	Şuayip Sabri Efedi	Margaliç Kazası Mal Kalemi, Aşar İdaresi, Margaliç Kazası Zabtiye Bölük Eminliği, Margaliç Kazası Aşar Ambar Eminliği, Margaliç Kazası Ağnam Kitabeti, Margaliç Kazası Sandık Emaneti, Margaliç Kazası Mal Müdürü Refakati, Margaliç Kazası Sertahsildarlığı.
7	Zeynelabidin Efendi	Margaliç Kazası Ağnam Memurluğu, Margaliç Kazası Ağnam Muharrerliği, Midilli Sancağı Yelgos Karyesi Zeytun Mengene Memurluğu, Yunda Kazası Zeytun Mengene Memurluğu, Bosna Sancağı Sandık Eminliği, Bosna Nahiyesi Tahsildarlığı, Preveze Kazası Sandık Emaneti.
8	Mehmed İzzet Efendi	Margaliç Kazası Bidayet Mahkemesi Kalemi, Preveze Sancağı Ticaret Mahkemesi Zabıt Kitabeti, Margaliç Kazası Bidayet Mahkemesi İkinci Kitabeti,
9	Ahmed Ferid Efendi	Margaliç Kazası Mal Kalemi, Fener Nahiyesi Kitabeti, Margaliç Kazası Ağnam Kitabeti, Preveze Sancağı Tahrirat Kalemi, Preveze Sancağı Tahrirat Kalemi Mübeyyizliği, Dedeağaç Sancağı Tahrirat ve Vergi Kalemleri, Dedeağaç Sancağı Tahrir Vergi Kitabeti Refakati, Dedeağaç Sancağı Vekaleti, Dedeağaç Sancağı Risale-i Ecnebiye Memuriyeti, Tahrir Vergi Başkanlığı Refakati, Tahrirat Kalemi Umur-u Tahririne Muavenet Şifre Kitabeti, Yanya Vilayeti Tercümanlığı, Preveze Tahrirat Müdüriyeti Muavinliği, Mektep İdadi Muallimliği.
10	Süleyman Şevki Efendi	Margaliç Kazası Süvari Tahsildarlığı, Margaliç Kazası Mal Müdürü Refakati, Loşna Kazası Mal Müdürü Muavinliği, Aydonat Kazası Mal Müdürlüğü, Çamlık Kaymakamlığı.
11	Mehmed Emin Efendi	Margaliç Kazası Banka Sandık Memur Refakati.

Margaliç Doğumlu Memurların Aldıkları Ödül ve Cezalar

Memurların düzene katkıları ve usulsüzlükleri yakından takip edilmiş; bu doğrultuda gösterilen başarılar nişan ve takdir belgeleriyle ödüllendirilirken, görev ihlalleri ise azille cezalandırlmıştır.

Mehmed Şefik Efendi[83], tahıl alım-satımında yolsuzluk yaptığı ve aşar mültezimleriyle işbirliği içinde olduğu iddiasıyla görevinden azledilmiştir. Ancak Amasya Mutasarrıflığı tarafından yürütülen soruşturma neticesinde suçsuz olduğu anlaşılmış ve kendisine yöneltilen iddiaların asılsız olduğu ortaya çıkmıştır.

Sivas memlehalarının ücretlerini hükümet kararına uymayarak kendi başına belirlemesi, bölgede yaşanan sel felaketi sırasında usulüne uygun incelemeler gerçekleştirmemesi ve Karagün Memlahası ustasını usulsüz bir şekilde değiştirerek Gelenbele Tuzlası'nı zarara uğratması nedenleriyle görevinden azledilmiş ve cezalandırılmıştır.

Ahmed Ferid Efendi[84], Tahrirat Kalemindeki şifre kitabeti gibi kritik ve önemli hizmetleri fahri ve başarılı bir şekilde yerine getirmesinden, ayrıca askerlik işlerinde gösterdiği üstün gayretlerden dolayı rütbe-i sâlise nişanı ile ödüllendirilmiştir.

Süleyman Şevki Efendi[85], Aydonat Kazası'nın düşman işgaline uğradığı sırada, Kuva-i İmdadiye bölgeye ulaşana kadar kasaba müdafaasında gösterdiği büyük fedakârlık ve

[83] BOA, DH. SAİDd. 102/211.
[84] BOA, DH. SAİDd. 143/75.
[85] BOA, DH. SAİDd. 198/187.

hizmetlerinden ötürü, Umum Çamlık Kuva-yı Askeriyesi Kumandanı Miralay Ahmed Kazım Bey tarafından kendisine takdir vesikası verilmiştir.

Sonuç olarak; Mehmed Şefik Efendi'nin karşılaştığı azil ve ceza süreçleri devletin mali ve idari denetim mekanizmalarının işleyişini gösterirken, Ahmed Ferid ve Süleyman Şevki Efendilerin üstün hizmetleri karşılığında aldıkları nişan ve takdir vesikaları, Osmanlı idari ve askeri yapısında liyakat ile fedakârlığın devlet tarafından ödüllendirildiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç

Sicill-i Ahvâl Defterleri üzerinden yapılan bu araştırma, 1836-1888/1889 yılları arasında Margaliç'te doğmuş 11 Osmanlı devlet memurunun biyografik verileri üzerinden dönemin idari, sosyal ve eğitim yapısına dair önemli verilere ulaşılmıştır. Arşiv kayıtlarından elde edilen veriler çerçevesinde Margaliç doğumlu devlet memurları ile ilgili şu tespitlere ulaşılmıştır.

Memurların tamamının "*efendi*" unvanını taşıması ve babalarının büyük oranda "*ağa*" veya "*efendi*" gibi sosyo-ekonomik saygınlığı temsil eden unvanlara sahip olması, bürokrasiye girişte ailevi statünün ve toplumsal sermayenin belirleyici bir etken olduğunu göstermektedir. Memurların eğitim profili, devletin klasik ve modern kurumlarının geçiş dönemini yansıtmaktadır; sıbyan mektebi ve medrese eğitiminin yanı sıra Mekteb-i Mülkiye ve Yanya İdadisi gibi modern kurumlara uzanan bu süreç, memurların Türkçe, Rumca, Arnavutça, Arapça ve Fransızca gibi çok dilli bir yetkinliğe ulaşmasını sağlamıştır. Aynı zamanda memurların farklı diller konuşması Balkan coğrafyasının çok kültürlü ve çok dilli yapısını ortaya koymaktadır.

Memurların Margaliç'in bağlı bulunduğu Yanya vilayeti sınırlarını aşarak Adana, Sivas, İstanbul ve Balkanlar'a kadar geniş bir coğrafyaya yayılması; yazışma, maliye, mülki yönetim, askeriye ve çeviri gibi farklı alanlarda üstlenilen bu vazifeleri, taşra doğumlu memurların imparatorluk ölçeğindeki bürokratik hareketliliği ve idari esnekliği ortaya koymaktadır.

Sicil kayıtları, devletin memurlar üzerindeki denetim ve ödül-ceza mekanizmasının işleyişini somutlaştırmaktadır. Adli soruşturma süreçleri titizlikle takip edilirken, idari başarıların rütbe, nişan ve kahramanlık vesikalarıyla ödüllendirilmesi Osmanlı Devleti'nin hukuki ve denetleyici karakterini net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Sonuç olarak, Sicill-i Ahvâl Defterleri yalnızca Osmanlı idari tarihinin incelenmesinde değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel tarih araştırmalarında da vazgeçilmez bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Margaliç doğumlu memurların biyografileri üzerinde yapılan bu inceleme, Osmanlı taşrasının devlet mekanizmasına katkısını ve bürokratik yapısının toplumsal kökenlerle ilişkisini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Bu çalışma, Osmanlı bürokrasi tarihini sadece merkez odaklı inceleyen genel yaklaşımların dışına çıkarak, taşradaki memurların mesleki yükselmelerini ve coğrafi yer değiştirmelerini somut verilerle ortaya koyması açısından özgün bir değer taşımaktadır. Balkan coğrafyasında yetişen memurların bu profil analizi, Osmanlı taşra idaresindeki işe alım politikaları ve memur hareketliliği üzerine yapılan tartışmalara katkı sağlayarak alandaki önemli bir eksikliği gidermektedir.

Kaynakça

Arşiv Kaynakları
Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

Dahiliye Nezareti, Sicill-i Ahvâl Defterleri (DH. SAİDd.): 102/211, 39/449, c2/263, 145/87, 63/251, 124/385, 107/449, 83/269, 143/75, 198/187, 183/46.

Telif Eserler

Ayhan, Aydın, *Rumeli ve Akdeniz Adalarında Türk Varlığı*, Ofis Yay., İstanbul, 2013.

Balta, Evangelia ve Yılmaz, Fehmi ve Yaşar, Filiz, "Tsamouria-Nineteenth Century Ottoman Thesprotia", *Thesprotia Expedition I: Towards a Regional History*, Finnish Institute at Athens, Helsinki, 2009, s. 245-273.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Başbakanlık Yay., İstanbul, 2010.

Bilirli, Tahir, *Sicill-i Âhval Defterlerine Göre Bolulu Devlet Adamları,* Ark Kitapları, İstanbul, 2020.

Bilirli, Tahir ve Ekmekci, Enes, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Araç Doğumlu Devlet Memurları (1879-1909)", *Tarih Alanında Akademik Analiz ve Tartışmalar*, Yaz Yay., Afyonkarahisar, 2023, s. 87-110.

Clayer, Nathalie, *Arnavut Milliyetçiliğinin Kökenleri: Avrupa'da Çoğunluğu Müslüman Bir Ulusun Doğuşu*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2013.

Çelik, Murat, "Güneybatı Balkanlarda Bir Sancağın Teşkili: Arşiv Belgelerine Göre Çamlık Mutasarrıflığının İhdası", *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi,* S.13(2), (2024), s. 377-413.

Erdem, Alparslan Fuat, "H. 1319 (M. 1901) Tarihli Yanya Vilayeti Salnamesinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi", (Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2018.

Erken, İlkay, *Yanya Sancağı: İdari Yapı ve Yerleşim Birimleri (1867-1913)*, TTK, Ankara, 2021.

Gökbuğa, Ferdi, "Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre İştip Doğumlu Osmanlı Devlet Memurları", *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Balkanlı Devlet Memurları: Aydos-İskeçe-İştip-Kırcaali-Radovişte-Pravişte-Samakov*, Sonçağ Akademi, Ankara, 2024, s. 85-120.

Kahraman, Seyit Ali ve Dağlı, Yücel ve Dankoff, Robert, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: 8. Kitap*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yay., İstanbul, 2011.

Keleş, Erdoğan, "Mustafa Ruhî'nin Yanya Vilayeti İzlenimleri (1900)", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.7(15), (2025) s. 799-836.

Kiel, Machiel, "Margariti/Margaliç: Emergene, Development and Downfall of a Muslim Town at the Edge of the Islamic World (Greek Epirus)", *Life on the Ottoman Border: Essays in Honour of Nenad Moačanin*, (2022), s.127-141.

Nazım, Kosova, *Arnavutlar Tarihi*, Gelenek Yay., İstanbul, 2020.

Nizamoğlu, Yüksel, "Yanya Vilayetinin Durumuna Dair Hazırlanan Layihalar ve Sonuçları", *OTAM*, S.33, (2013), s. 197-228.

Ortaylı, İlber, "Yanya Vilayetinin Limanı Olarak 19. Asrın İkinci Yarısında Preveze", *Belleten*, S. 62(233), (1998), s. 137-146.

Oruç, Doğukan, "Çamlık Hanedanından Bir Osmanlı Bürokratı: Âbidin Paşa ve Güney Arnavutluk Sorunu (1877-1879)", *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi,* S.23, (2024), s. 75-92.

Özkan, Ela, "19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin İdari Taksimatı (1839-1914)", (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Gezi), Elazığ, 2017.

Sarıköse, Barış ve Turhan Sarıköse, Selma, "Osmanlı'da XIX. Yüzyılda Taşra Bürokrasisinin Doğuşu", *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Balkanlı Devlet Memurları: Aydos-İskeçe-İştip-Kırcaali-Radovişte-Pravişte-Samakov*, Sonçağ Akademi, Ankara, 2024, s. 1-18.

Sarıyıldız, Gülden, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*, Der Yay., İstanbul, 2004.

Saylan, Kemal ve Gök, İlhan, *Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Ordulu Devlet Adamları*, İdeal Kültür Yay., İstanbul, 2016.

Sezer, Uygur, "Şemsettin Sami'nin Kâmûsü'l-A'lâm Eserine Göre "Arnavutlar": Dil, Tarih, Kültür", *Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi,* S. 7(2), (2025), s. 218-248.

Turhan Sarıköse, Selma, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Kırcaali Doğumlu Devlet Adamları", *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Balkanlı Devlet Memurları: Aydos-İskeçe-İştip-Kırcaali-Radovişte-Pravişte-Samakov*, Sonçağ Akademi, Ankara, 2024, s. 123-138.

Turhan Sarıköse, Selma, "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Rahova Doğumlu Devlet Adamları", *Müellif Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, S. 2, (2024), s. 67-73.

Ulu, Cafer, *Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Meşrutiyet Döneminde Tekirdağlı Devlet Adamları*, Ati Yay., İstanbul, 2014.

V. Findley, Carter, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bürokratik Reform: Babıâli, 1789-1922,* Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 2014.

Extended Abstract

In the 19th century, the Ottoman Empire launched administrative and bureaucratic reforms with the aim of strengthening central authority and modernising the state apparatus. A key aspect of these modernisation efforts was the opportunity for civil servants -from ordinary officials in the provinces to senior administrators- to progress through the career ladder. Margaliç, which today lies within the borders of Greece, has throughout history served as a key crossroads for military, political and commercial activity due to its strategic location on the Adriatic coast. Thanks to this dynamic socio-economic structure, Margaliç has become an important administrative centre that provides a skilled workforce.

The Sicill-i Ahvâl Commission, established during the reign of Sultan Abdülhamid II (1879), initiated a modern archival tradition by recording civil servants' educational backgrounds, career histories and details of their posts. The Sicill-i Ahvâl Registers are among the primary sources that present the Ottoman bureaucracy and the processes by which civil servants from the provinces integrated into the centre from a people-centred perspective. The aim of this study is to trace the careers of civil servants born in the provinces during the post-Tanzimat period and the reign of Abdulhamid II; and to explain, using concrete data and the example of Margaliç, their roles within the state structure and the stages of their integration.

The main source for this study is the Sicill-i Ahvâl registers held in the Ottoman Archives (BOA) of the Presidency of the Presidential State Archives. Within this framework, the relevant register series were systematically examined, and the biographical records of 11 civil servants born in Margaliç between 1836 and 1888/1889 were identified and transcribed. The qualitative and quantitative data obtained were subjected to a categorical analysis based on specific parameters such as dates of birth, family backgrounds, educational histories, foreign language proficiency, institutional affiliations, salary progression, and the grounds for dismissal or promotion.

An analysis of data obtained from the Sicill-i Ahvâl registers reveals that bureaucrats born in Margaliç exhibited a heterogeneous and dynamic profile within the Ottoman administrative structure. The dates of birth of the 11 officials examined (1836-1888/1889) span a broad timeframe, from the post-Tanzimat period to the end of the reign of Abdulhamid II, and attest to the continuity of the flow of human resources from the region. According to the findings, the educational profiles of these civil servants reflect the educational transformation of the period; whilst four of them had received a traditional madrasa education, five had graduated from modern institutions such as the "*Rüşdiye*" or the "*Mekteb-i Mülkiye*". Furthermore, an examination of their language skills reveals that, in addition to Turkish, the officials were proficient in Greek and Albanian; this reflects the state's multicultural and multilingual social fabric in the Balkans, which was mirrored in the administrative ranks.

From the perspective of institutional distribution, it has been established that civil servants born in Margaliç were not confined solely to local administrative roles; rather, they

assumed critical posts within the Ministries of the Interior, Finance and Justice at various provincial levels and in central departments across the empire. Their career paths and salary increases are consistent with the bureaucratic vision of the reign of Abdulhamid II, which was centred on merit and loyalty. Furthermore, the records show that these individuals were awarded various ranks and state honours; this indicates that these figures, who came from the provinces, were rewarded by the system in order to reinforce their loyalty to the centre.

This study uses concrete data to confirm the contribution made by a strategic provincial centre such as Margaliç to the processes of modernisation and centralisation within the Ottoman bureaucracy. The 11 officials born in Margaliç, as recorded in the Sicill-i Ahvâl registers, serve as concrete examples of how local provincial actors were successfully integrated into the Ottoman state apparatus. Consequently, this profile analysis of civil servants born in Margaliç fills a significant gap in the field by contributing to the debate on recruitment policies and civil service mobility within the Ottoman provincial administration.